

УДК 811.111'367.625

ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІСЕМІЇ ПЕРФОРМАТИВНИХ ДІЄСЛІВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Розанна Рядська

Львівський національний університет імені Івана Франка

Статтю присвячено вивченню перформативних дієслів англійської мови, лексико-семантична однозначність або багатозначність яких може поєднуватися з прагматичною неоднозначністю. З'ясовано інтенційні та контекстуальні чинники прагматичної дисамбігуації таких предикатів у вираженні мовленнєвих актів.

Ключові слова: прагматична полісемія, іллокутивний синкретизм, прагматична конвергенція.

Вивчення явища перформативності дієслів може проводитися як на рівні мовлення, у рамках його контекстної реалізації, так і на рівні мови, у рамках системи одиниць номінації. Контекстуальне дослідження перформативів можливе без врахування конфігурації лексико-семантичних варіантів дієслівних лексем у межах їх смислових структур, оскільки дієслово, знаходячись на “перетині двох координат структурної організації мови – парадигматичної (ономатичної) і синтагматичної (функціональної), перестає бути асиметричним і полісемантичним знаком у його мовленнєвій актуалізації завдяки дії “суперсегментних засобів мови – парадигматичному протиставленню слів ... і їх синтагматичній сполучуваності” [9, с. 404, 409]. Відбувається диференціація компонентів лексичного значення дієслова, і у кожному окремому вживанні актуалізується не цілісна лексема, а лише певний лексико-семантичний варіант. Натомість, аналіз дієслів за їх словниковими біографіями ставить на порядок денний питання про полісемію дієслів та асиметрію їх смислових структур. Висока міра полісемантичності іллокутивних дієслів диктує необхідність виділення у їхній смисловій структурі прагматично маркованих лексико-семантичних варіантів, які надалі ми будемо позначати ЛСВ_{pragm}, на відміну від інших, немаркованих, які не несуть комунікативно-інтенціонального навантаження. Наприклад, у семантичній структурі значення дієслова *solicit* виділяються три дискретні ЛСВ :

Solicit 1) to make a request, application or entreaty – прохати, клопотатися

2) to accost (a person) with an offer of sexual relations in return for money – чіплятися до чоловіків (про проститутток);

3) to provoke or incite (a person) to do something wrong or illegal – підбурювати до вчинення злочину.

З них лише перший може розцінюватися як перформативно релевантний.

У семантичній структурі дієслова *beg* наявні чотири ЛСВ:

Beg 1) to solicit (for money, food) in the street;

2) to ask (someone) for (something or leave to do something) formally, humbly or earnestly :

I beg forgiveness

I beg to differ

3) (of a dog) to sit up with forepaws raised expectantly;

4) to leave unanswered or unresolved .

Прагматично маркованим є другий ЛСВ – просити, благувати, зважуватися. Цілком очевидно що ні ЛСВ1 – жебракувати, старцювати, просити милостиню, ні ЛСВ3 – служити, стояти на задніх лапках, не пов’язані з перформативним функціонуванням даної лексеми. У зв’язку з вищесказаним ми пропонуємо дещо відмінне від традиційного трактування перформативного дієслова.

Перформативним ми називатимемо таке дієслово, до смислової структури якого входить хоча б один лексико-семантичний варіант, що має потенційну здатність одночасно виражати комунікативний акт, з яким реферує дана дієслівна лексема.

Прагматичне навантаження дієслів у проекції на їх семантику і валентнісні характеристики накладає на них ряд суттєвих обмежень. Прагматичний компонент, “прагматичний індекс” [7], що трактується як комунікативно-інтенціональний зміст слова або речення, перебуває у тісній взаємодії із становими характеристиками дієслова, яка полягає в “залежності вживання / невживання стану від прагматичного типу речення” [7, с. 102]. Саме тому як морфологічний маркер перформативності найчастіше подається перформативний фрейм “I do”, який обмежує морфологічну парадигму дієслова формою 1 ос. теперішнього часу індикативу. Здебільшого прагматичні обмеження стосуються вживання активу, пасиву та рефлексиву. Наприклад, умовою перформативного вживання дієслів із значенням докору (reproach, chide, rebuke, scold) є рефлексивізація відповідних дієслівних лексем (I reproach myself); вживання дієслова promise у пасивному стані несумісне з його перформативним функціонуванням : I am promised to Bill (=engaged to Bill).

Вивчення морфологічних та словотвірних виявів перформативності доводить, що “перформативи у своїй перформативній іпостасі мають неповну словозміну парадигму” [1, с. 211]. Дефектність дієслівної парадигми визначає діапазон лінгвістичних правил, згідно з якими іллокутивне дієслово може реалізувати свій перформативний потенціал. Отже, дієслівність та прагматичність – два невід’ємні параметри, що обумовлюють семантико-функціональну своєрідність перформативних дієслів.

Прагматично-функціональне навантаження, яке несе дієслово, вимірюється не лише однією – домінуючою, але й супутніми іллокуціями, внаслідок чого дієслово стає прагма-поліфункціональним [7]. Необхідно зауважити, що властивість прагматичної полісемії не є обов’язковим наслідком полісемії як лексичної категорії і не повинна з нею ототожнюватися. Річ у тім, що одне і те ж словозначення перформативного полісеманта (або моносеманта) може виступати у різних проекціях залежно від специфіки реалізації дієсловом його семантичних та синтаксичних валентностей. З іншого боку, не всі ЛСВ іллокутивних дієслів визначаються як прагматично марковані. В цьому випадку лексичний полісемант може виявитися прагматичним моносемантом, тобто служити засобом реалізації лише однієї іллокутивної сили. У статті прагматична полісемія розглядається як здатність дієслова передавати більш ніж одну комунікативну інтенцію, на відміну від явища іллокутивного синкретизму, суть якого полягає в поєднанні в одній репліці двох іллокутивних сил [4, с. 36].

Найнижчий ступінь подрібненості семантичної структури характеризує дієслова на позначення мовленнєвого етикету – бехабітиви [10] (тут і надалі терміни запозичені з таксономії базисних мовленнєвих актів Остіна та Серля). Здебільшого це

моносеманти, яким властиве лише одне, перформативно орієнтоване словозначення. До таких належать: apologize, felicitate, commiserate, condole, farewell, forgive, thank, pardon, welcome, congratulate. Проте, дієслово thank, яке, як і більшість дієслів на позначення мовленнєвого етикету, є лексичним моносемантом, окрім подяки, може передавати інтенцію прохання:

I will thank you to hand me my field-glass.

I will thank you to mind your own business .

Умовою прагмафункціональної модифікації дієслова у цьому випадку є зміна структурного оформлення пропозитивного компонента висловлювання з характерної для етикетних дієслів герундивної номіналізації на інфінітивну, що характеризує перформативи спонуки. Результатом прагматичної полісемії дієслова thank є прагматична конвергентність бехабітивів та директивів [12] (дієслів на позначення спонуки), під якою мається на увазі явище перетину різних за семантико-прагматичним навантаженням перформативних угруповань завдяки наявності спільних смислових компонентів у смислових структурах їх конститuentів. Іntenцію прохання, пропонування чи наказу може передавати і бехабітив wish, який подібно до thank, адаптує структурну модель директивного дієслівного керування – синтаксичну сполучуваність з інфінітивом або підрядним з'ясувальним реченням:

I wish that you would tell me about his death.

There is another thing I wish you to specially notice in these statues.

Про семантико-прагматичну спорідненість двох перформативних угруповань свідчить також наявність лексикографічно експлікованих компонентів у дефініціях зазначених дієслів – request (thank); request, entreat, bid, command, recommend (wish).

Індикатором зміни комунікативної інтенції при інваріантності синтаксичної сполучуваності може виступати морфологічне варіювання самого перформативного дієслова:

I will thank you for a glass of water.

Чинником, що визначає інтенціональний зміст репліки, є форма майбутнього часу дієслова thank, оскільки істотною умовою реалізації інтенції подяки є наявність імпліцитного ретроспективного компонента (попередньо наданої послуги, допомоги, тощо). Вживання етикетного дієслова у майбутньому часі призводить до втрати цього компонента та його заміни перспективним.

Лінгвістичною основою прагматичної полісемії іллокутивного дієслова може бути реорганізація семного складу його значення. Дієслово thank в іронічному вживанні виступає синонімом дієслів на позначення докору та обвинувачення blame, accuse. Причина такого семантико-прагматичного зрушення у смисловій структурі дієслова криється у витісненні семи минулого позитивного вчинку семою минулого негативного вчинку.

She might thank herself for what happened.

Відхилення від канонічної форми перформативу здебільшого призводить до втрати іллокутивним дієсловом його перформативної функції. Однак, можливий і зворотній процес. Дієслова на позначення докору (reproach, rebuke, reprimand, reprove, scold, blame) не лише допускають вживання у заперечній формі, а часто переходять із розряду констативних у розряд перформативних саме при наявності заперечення. Цікавою особливістю дієслів на позначення докору та мовленнєвого етикету є вживання у формі рефлексиву (chide oneself, reproach oneself, thank oneself, congratulate oneself, flatter oneself).

Прагматична полісемія перформативних дієслів може бути спричинена їх лексичною полісемією. Наприклад, у смисловій структурі дієслова ask виділяються два семантичні фокуси:

ask II. To call upon anyone for information, or an answer; to question, inquire.

III. To make request for a thing desired.

Завдяки цьому дієслово *ask* відзначається міграцією з перформативного поля директивів, інтегральною ознакою якого є комунікативна інтенція спонукання до дії, в лексико-семантичну групу квестивів, які об'єднані інтенцією запитування і входять у перформативне угруповання асертивів. Іллокутивною метою квестивів є заповнення "когнітивного дефіциту мовця"[2]. Таким чином, дієслово *ask* є водночас членом двох синонімічних рядів, внаслідок чого угруповання директивів та асертивів стають прагматично конвергентними:

ask, question, query, inquire, interrogate, wonder;

ask, request, beg, beseech, implore, appeal, plead intercede, solicit, sue, crave.

При міграції перформативів з одного поля в інше відбувається зміна інваріантної іллокутивної семи [6]. Так, смислова структура дієслівної лексеми *grant* містить три семантичні фокуси. Цим визначається синонімічна співвіднесеність дієслова з:

1) екзерситивами *agree, consent, allow, permit;*

2) комісивами *promise, assure, vow, vouch for, guarantee, swear, pledge;*

3) асертивами *admit, confess, acknowledge.*

Усі виділені словозначення дієслова *grant* є прагматично маркованими і утворюють диз'юнктивно впорядкований набір його прагматичних потенцій. Таким чином, при реалізації конкретної комунікативної інтенції ядром іллокуції дієслова *grant* є та іллокутивна сема, яка становить інтегральну ознаку даного перформативного поля; дві інші перебувають у пасивному стані, на периферії смислової структури дієслова.

Слід зауважити, що на ранніх етапах становлення перформативних парадигм дієсловом була властива вища міра полісемічності. Наприклад, дієслово *forbid* до кінця XVI ст. корелювало з дієсловами *defy* та *challenge*, що є конститuentами поля спонукання. На сучасному етапі розвитку *forbid* є прагматичним моносемантом і може бути засобом реалізації лише однієї комунікативної інтенції – заборони. Дієслово *assume* поєднувало дві іллокутивні сили – припущення та призначення на посаду, про що свідчать компоненти словникових тлумачень *suppose* та *elect*. Наприкінці XVII ст. дієслово втратило свою прагмаполіфункціональність і в даний час є членом лише одного перформативного угруповання – асертивів.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновок про тенденцію до звуження "діапазону прагматичного варіювання" [4] перформативних дієслів.

Доволі спірним у лінгвістиці є питання перформативного заперечення, тобто можливості перформативного функціонування іллокутивних дієслів у заперечній формі. На це питання навряд чи можна відповісти однозначно, оскільки ряд перформативів втрачають свою перформативну здатність у заперечному контексті. Це, передусім, дієслова мовленнєвого етикету: **I don't apologize/I don't congratulate / I don't thank*. Структурно-семантичний аналіз словникових визначень дієслів-комісивів доводить можливість реалізації їх перформативного потенціалу в заперечних синтаксичних конструкціях (синтагмах):

I do not vouch for what I have said of the Bellerophon and Majestic.

У таких заперечних синтагмах типовим є ускладнення перформативу за допомогою модального дієслова:

I cannot promise upon this so very soon, we having much public business.

I cannot vouch for the accuracy of every minute particular, but am certain the general statement will be found to be correct.

I cannot so confidently assure the events will follow exactly as I predict them.

Сполучуваність з модальними дієсловами характерна для досліджуваних лексем і в стверджувальних синтагмах.

I dare swear ...that 'tis a very comfortable reflection to you.

I dare boldly promise for this Play, that in the Roughness of the Numbers ... you will see somewhat more masterly ... than in ... any of my former Tragedies.

На нашу думку, перформативне функціонування дієслів у заперечному контексті можна обґрунтувати в рамках тема-рематичного членування речення. За справедливим зауваженням А. Богуславського заперечення стосується не речення як єдиного цілого, а лише його рематичної частини [11]. Рема перформативного речення представлена його пропозитивною частиною, але виражає його когнітивний зміст. Прагматичний компонент, який передає комунікативну інтенцію речення, включає перформативні дієслова та його валентно обумовлені актанти – мовця та адресата, і становить тематичну частину речення. Тому речення I don't promise that I'll come tomorrow слід трактувати не як It's not true that I promise you to come tomorrow, а як наступне: I tell you that I think it unlikely that I'll come tomorrow, although I realize I am expected to do this.

Особливістю директивів (іллокутивних дієслів із значенням прохання, вимоги, поради, застереження) є допустимість вживання у заперечній формі. Заперечення як логіко-граматична категорія становить один з найбільш суперечливих об'єктів лінгвістичних досліджень. Згідно з його традиційним трактуванням, суть граматичної категорії заперечення міститься в запереченні логічному [3, с. 77]. На думку В. Нагайчук, перформативні дієслова, що вжиті у заперечній формі, переходять з одного прагматичного класу в інший, що особливо характерно для антонімічно співвіднесених іллокутивних дієслів (blame :: justify). При цьому доречно констатувати не втрату дієсловами їх перформативних потенцій, а лише зміну іллокутивної сили на протилежну [6]. Для переважної більшості іллокутивних дієслів вживання у заперечній формі суперечить їх перформативному функціонуванню. Це справедливо для бехабітивів (*I don't thank you), оперативів (*I don't baptize you), асертивів (I don't conclude).

Несумісність семантики даних перформативів із запереченням пояснюється дією чинників позамовного ряду, адже це дієслова на позначення формул соціального етикету, обряду хрещення, заповіту, називання, виголошення вироку чи присвоєння звання, яким властива висока міра соціальної регламентованості і, відповідно, вузький діапазон прагматичної варіативності.

Конституенти трьох інших перформативних парадигматичних угруповань виявляють сумісність семантики з логічним запереченням.

I don't allow; I don't approve; I don't agree (парадигма екзерситивів)

I can't promise; I don't quarantee (парадигма комісивів)

I don't demand; I don't insist; I don't advise (парадигма директивів).

Цікавою є та обставина, що граматичне заперечення можливе і для тих перформативів, в яких відсутні антонімічні кореляти, тобто характеризуються антонімічною лакуарністю). Взаємодія заперечення із семантикою дієслів на позначення спонуки призводить до зміни пропозитивного компонента висловлювання, який становить його рематичну частину та є семантично найвагомішим. Прагматичний компонент висловлювання, представлений перформативним дієсловом, є заперечним лише на синтаксичному, поверхневому рівні, тоді як логічне заперечення виражено пропозицією.

Аналіз директивів, вжитих у заперечній формі, на рівні глибинної структури дозволяє, шляхом логічної трансформації потенційного висловлювання, переводити їх у площину “позитивної поляризації” [5, с. 116]. Таким чином, заперечення не позбавляє директивні висловлювання їх мовленнєвої суті :

I shouldn't advise you to do this – I should advise you not to do this.

Я б не радив вам цього робити – Я радив би вам цього не робити.

Необхідно зауважити, однак, що цей висновок стосується лише частини директивних дієслів, що виражають пораду, рекомендацію, вимогу (advise, recommend, advocate, offer, urge, demand, tell, insist, ask).

В результаті аналізу було виявлено, що директиви можуть виконувати інтродуктивну функцію стосовно дієслівного чи субстантивного маркера провідної іллокутивної сили висловлювання. Наприклад:

Let me crave pardon for having detained you so long.

У наведеному прикладі має місце часткова десемантизація директива crave; значення прохання виступає як другорядне, ієрархічно підпорядковане домінуючій іллокуції вибачення, носієм якої є субстантивна лексема pardon. Висловлювання "Let me crave pardon" може бути прагматично зведеним до еквівалентного виразу "I apologize". Різниця між ними полягає у тому, що дієслово apologize є канонічним етикетним перформативом, тоді як у першому випадку має місце структурно-семантична конвергентність двох перформативних угруповань – поля спонукання та поля мовленнєвого етикету.

Аналогічні семантико-прагматичні модифікації спостерігаються у наступних виразах:

I beseech your pardon; I beg your pardon; I beg your excuse; I plead pardon;

I offer an apology.

До кінця XVIII ст. достатньо поширеними були також вирази I ask your pardon; I ask your mercy.

Оскільки інтенція спонукання у випадках "ідіоматичного" [8] вживання директив функціонує як супровідний компонент основного прагматичного скерування висловлювання – інтенції вибачення, такі перформативи правомірно зараховувати до класу етикетних.

Конвергентність угруповань директивів та екзерситивів спостерігається:

- 1) у виразах I beg leave; I ask leave; I crave leave; I crave permission, які можна вважати прагматично тотожними виразу Allow me; комунікативним наміром мовця в обох випадках є прохання дозволу;
- 2) у виразах I beg to differ – дозволю собі не погодитися з вами; I beg to say – дозвольте сказати.

Особливістю дієслова beg є синтаксична сполучуваність з дієсловами на позначення ствердження, інформування, визнання у формі інфінітиву:

I beg to inform; I beg to acknowledge.

У синтагмах цього типу дієслово beg не виражає спонуки. Майже повністю делексикалізуючись, воно лише вносить у висловлювання додатковий модальний відтінок – "сміти, наважуватися". Тому справедливо виключати такі конструкції з числа директивних і кваліфікувати їх як непрямі асертиви.

Тісний взаємозв'язок між дієсловами на позначення спонуки та інформування підтверджується й тим фактом, що у смисловій структурі деяких конститuentів поля спонукання міститься компонент "inform". Це стосується дієслів advise, urge, warn, admonish, tell, instruct, recommend:

admonish 5.to notify, apprise, or inform.

warn 5.To inform, notify.

advise 10.To give notice or intimation, to instruct, to inform, to apprise (a person);

11.To give information of, to announce.

Let me urge you upon the importance of this measure.

Отже, явище прагматичної конвергентності свідчить про наявність взаємозв'язку не лише між дієсловами, що об'єднані в одну перформативну парадигму за спіль-

ністю комунікативної інтенції (зобов'язання, вибачення, спонукання, інформування), але й між членами різних перформативних угруповань в межах парадигми вищого порядку – поля перформативності. Це характеризує перформативи як системно організоване лексичне угруповання.

Лексична багатозначність іллокутивних дієслів передбачає не лише їх потенційну прагматичну полісемію, але й можливість існування прагматично немаркованих словозначень в межах смислових структур дієслів. Дослідження лексикографічної експлікації перформативів дало змогу не лише з'ясувати онтологічну сутність констативних ЛСВ, але й визначити лінгвістично релевантні чинники, які зумовлюють втрату дієсловом перформативної функції. До них належать:

- 1) зміна семантичного суб'єкта; дієслово може переходити в розряд неперформативних, якщо суб'єкту позицію займає зоонім, антропонім з імпліцитною семою жіночого роду або внаслідок персоніфікації лівого аргумента, вираженого іменником-неістотою;
- 2) зміна семантичного об'єкта;
- 3) зміна синтаксичної валентності дієслова;
- 4) втрата локутивної семи.

Мовні чинники, які обумовлюють прагматичну полісемічність перформативних дієслів та сприяють реалізації їх прагматичного потенціалу можна досліджувати на семантичному, морфологічному та синтаксичному рівнях. Прагматична варіативність іллокутивних дієслів зводиться до трьох основних типів:

- семантично обумовленої, що є наслідком лексичної полісемії дієслів;
- парадигматично (морфологічно) обумовленої, що є наслідком вживання парадигматичних форм майбутнього часу, заперечної форми, модально обрамлених перформативів та рефлексивізації дієслівних лексем;
- синтагматично (синтаксично) обумовленої, що є наслідком зміни структурного оформлення пропозитивного компонента висловлювання.

Семантично обумовлена прагмаполіфункціональність переважає в угрупованнях іллокутивних дієслів із більш розгалуженою семантичною структурою, тоді як морфологічно та синтаксично обумовлена – в угрупованнях іллокутивних дієслів із менш розгалуженою семантичною структурою. Простежується тенденція до звуження діапазону прагматичного варіювання перформативних дієслів.

1. Апресян Ю.Д. Перформативы в грамматике и словаре // Изв. АН СССР. Сер. лит. и яз. 1986. Т. 45. – № 3. – С. 208-223.
2. Безугла Л.Р. Исторична динаміка мовленнєвого акту квестиву в німецькій та англійській мовах. Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Харків, 1998. – 18 с.
3. Бондаренко В.Н. Отрицание как логико-грамматическая категория. – М., 1983. – 211 с.
4. Медведева Л.М. Мовленнєвий акт і контекст // Мовознавство, 1988, – № 2. – С. 31-37.
5. Музейник И.В. Иллокутивный аспект явления отрицания отрицания // Вісник Харків. ун-ту. – 1997. - № 390. – С. 115-117.
6. Нагайчук В.В. Эволюция иллокутивных глаголов в английском языке XVI-XX вв. Автореферат дис. ... канд. филол. наук. К., 1993 – 18 с.
7. Почепцов О.Г. Основы прагматического описания предложения. – К.: Вища школа, 1986. – 115 с.
8. Романов А.А. К разграничению директивных высказываний // Семантические и прагматические аспекты анализа основных языковых единиц. – Барнаул, 1982. – С. 176-182.
9. Уфимцева А.А. Лексика // Общее языкознание. Внутренняя структура языка. – М., 1972. – С. 394-455.
10. Austin J.L. How to do things with words. London : Clarendon Press, 1962. – 167 p.
11. Bogusławski A. Performatives or metatextual comments? On the cognitive and non-cognitive linguistic conventions // Kwartalnik

neofilologiczny, 1979, –XXVI, №3. – P. 301-326. 12. Searle J. R. A classification of illocutionary acts // *Language in Society*, –1976. – №5. – P. 1-23.

Список використаних словників

1. Англо-український словник/Балла М.І. – К. : Освіта, 1996, Т. 1-2. 2. Большой англо-русский словарь / Под. ред. И.Р.Гальперина. – М. : Русский язык, 1987, Т. 1-2.
3. Collins English Dictionary/Harper Collins Publishers. – Glasgow, 1994. 4. New English Dictionary on Historical Principles / Ed. by J.A.Murray. – Oxford, 1888-1933. – Vol. 1-12.
5. Webster's New Dictionary of Synonyms / Ed. by Ph.Gove-Springfield, – Massachusets, 1984. 6. Wierzbicka A. English Speech Act Verbs: A Semantic Dictionary. – Sydney: Academic Press, 1987.

**ПРАГМАТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОЛИСЕМИИ
ПЕРФОРМАТИВНЫХ ГЛАГОЛОВ В АНГЛИЙСКОМ ЯЗЫКЕ**

Розанна Рядская

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

Статья посвящена изучению перформативных глаголов английского языка, лексико-семантическая однозначность либо многозначность которых может сочетаться с прагматической неоднозначностью. Установлены интенционные и контекстуальные факторы прагматической дисамбигуизации таких предикатов в выражении речевых актов.

Ключевые слова: прагматическая полисемия, иллокутивный синкретизм, прагматическая конвергенция.

**THE PRAGMATIC ASPECTS OF POLYSEMY OF
ENGLISH PERFORMATIVE VERBS**

Roseanna Riadska

Ivan Franko National University in Lviv

The pragmatic-functional load of a verb is determined not only by its main, dominating illocution, but also by some concomitant illocutions, which results in the verb functioning as a poly-pragmatic entity. The property of pragmatic polysemy is not an obligatory consequence of polysemy as a semantic category and, therefore, it should not be regarded as tantamount to it. One and the same lexical semantic variant of a speech act verb may acquire various modifications depending on the specific realisation of semantic and syntactic valence properties of the verb on the contextual level. Conversely, not every lexical semantic variant of a polysemantic speech act verb defined as a discreet component of its semantic structure is considered to be pragmatically marked, that is capable of functioning performatively. In this case a lexically polysemantic verbal lexeme proves to be pragmatically monosemantic and consequently serves as a means of realization of one illocutionary force only. By pragmatic polysemy we mean the ability of a verb to convey more than one communicative intention (i.e. assumption, inference, prediction, assurance, request, inducement, gratitude, etc.) within the framework of an utterance. This linguistic

phenomenon should be studied as distinct from illocutionary syncretism which implies the ability of an utterance to combine and express two or more illocutionary forces. A performative verb is understood as a verb whose semantic structure includes at least one discrete lexical-semantic variant potentially able to simultaneously name the speech act that the verbal lexeme in question refers to. The conducted analysis leads to suggest that

- there is a tendency to narrowing the range of pragmatic variance of performative verbs in English;
- the linguistic bases which determine and favour the realization of multifarious pragmatic potential of performative verbs can be investigated on semantic, morphological and syntactic levels;
- semantically determined pragmatic polysemy prevails in performative groups of verbs with a more varied semantic structure;
- morphologically and syntactically determined pragmatic polysemy prevails in performative groups of verbs with a less varied semantic structure.

Key words : pragmatic polysemy, illocutionary syncretism, pragmatic convergence.

Стаття надійшла до редколегії
26.11.2008 р.

Статтю прийнято до друку
22.01.2009 р.